

PRIMANJA ZAPOSLENIH U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA

•Primena Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Srbija •

Posebnim kolektivnim ugovorom za zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Srbija ("Sl. glasnik RS", br. 36/2010 - dalje Ugovor), između ostalog bliže se uređuju prava zaposlenih u zdravstvenim ustanovama koja se odnose na plate, naknade i druga primanja.

Ministar rada i socijalne politike doneo je **Odluku o primeni Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Srbija na sve poslodavce koji obavljaju zdravstvenu delatnost, odnosno određene poslove zdravstvene delatnosti ("Sl. glasnik RS", br. 42/2010)**, kojom obezbeđuje da prava svih zaposlenih u zdravstvu, bez obzira na osnivača, odnosno vlasnika, budu regulisana na isti način, čime se stvaraju jednaki uslovi rada za sve zaposlene u ovoj delatnosti.

Ugovor je usaglašen sa **Opštim kolektivnim ugovorom ("Sl. glasnik RS", br. 50/2008, 104/2008 - Aneks I i 8/2009 - Aneks II)** i sa ostalim propisima u oblasti rada. U pogledu pojedinih primanja zaposlenih u zdravstvenim ustanovama ovim ugovorom data su veća prava od prava koja su utvrđena propisima u oblasti rada.

Plate zaposlenih u zdravstvenim ustanovama

Prema članu 91. Ugovora zaposleni u zdravstvenoj ustanovi ima pravo na odgovarajuću platu koja se utvrđuje u skladu sa zakonom i ovim ugovorom. U skladu sa prethodno navedenim, plate zaposlenih u zdravstvenim ustanovama uređene su **Zakonom o platama u državnim organima i javnim službama ("Sl. glasnik RS", br. 34/2001, 62/2006 - dr. zakon, 63/2006 - ispr. dr. zakona i 116/2008 - dr. zakoni)** i uredbom kojom se uređuju koeficijenti za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama.

Odredbe Ugovora kojima se utvrđuju elementi koje čine platu zaposlenih u zdravstvenim ustanovama u potpunosti su usaglašene sa Zakonom o platama u državnim organima i javnim službama, tako da **se osnovna plata utvrđuje na osnovu osnovice za obračun plata, koeficijenata sa kojim se množi osnovica, dodatka na platu i obaveza koje zaposleni plaća po osnovu poreza i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje iz plate u skladu sa zakonom.**

Osnovna plata pripada zaposlenom koji radi puno radno vreme ili radno vreme koje se smatra punim radnim vremenom.

Visina osnovice ugovara se svake godine, u pregovorima potpisnika ovog ugovora, i to u postupku donošenja predloga budžeta Republike Srbije. Istovremeno predviđena je i mogućnost pregovaranja oko korekcije koeficijenta. Ugovorne strane obavezuju se da pristupe pregovaranju o korekciji osnovice za obračun plata pre isteka roka na koji je ugovorena ako dođe do bitne promene okolnosti na osnovu kojih je utvrđena osnovica za obračun plata. Inicijativu za pregovore pokreće sindikat. Trenutno utvrđena visina osnovice u iznosi 2.222,00 dinara.

Plata pripravnika utvrđuje se u visini 80% osnovne plate za poslove za koje je zaključio ugovor o radu.

Odredbom člana 5. Zakona o platama u državnim organima i javnim službama propisani su dodaci na platu, a ovim ugovorom utvrđena je visina dodatka na platu:

1. za rad za sve dane praznika koji su neradni dani - 110% od osnovne plate,
2. za rad noću - 26% od osnovne plate,
3. za rad nedeljom - 20% od osnovne plate,
4. za prekovremeni rad zdravstvenih radnika (dežurstvo, odnosno rad po pozivu, odnosno pripravnost) - 26% od osnovne plate,
5. za prekovremeni rad nemedicinskih radnika i zdravstvenih saradnika - 26% od osnovne plate,
6. po osnovu vremena provedenog na radu za svaku punu godinu rada ostvarenu u radnom odnosu, uvećanog za staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem - 0,4% od osnovne plate,
7. dnevnu naknadu za povećane troškove rada i boravka na terenu (terenski dodatak).

Zdravstvena ustanova može, radi obezbeđivanja neprekidne zdravstvene zaštite da kroz oblike prekovremenog rada uvede dežurstvo, pripravnost ili rad po pozivu. U tom slučaju, zaposleni zdravstveni radnici koji rade prekovremeno imaju pravo na uvećanu platu, u skladu sa ovim ugovorom, kao i zaposleni nemedicinski radnici i zdravstveni saradnici. Na zahtev zaposlenog prekovremeni rad se tromesečno preračunava u slobodne sate, umesto prava na uvećanu platu. U slučaju kada zaposleni zdravstveni radnici ne rade, za vreme koje provode u pripravnosti (radnim danom 16 sati, a subotom, nedeljom i praznikom 24 sata) imaju pravo na naknadu.

Za vreme pripravnosti zaposleni ima pravo na dodatak za svaki sat proveden u pripravnosti u iznosu od 10% vrednosti radnog sata osnovne plate. Ako zaposleni bude pozvan da radi za vreme pripravnosti, ima pravo na uvećanje plate za sate prekovremenog rada u skladu sa odredbama ovog ugovora kojima se uređuje prekovremeni rad, i za te sate mu se umanjuje iznos navedenog dodatka za svaki sat proveden u pripravnosti.

Članom 24. stav 1. Opšteg kolektivnog ugovora, utvrđeni su veći iznosi uvećanja plata, odnosno navedenih dodataka, međutim, s obzirom da je **Aneksom II Opšteg kolektivnog ugovora („Sl. glasnik RS”, broj 8/09)**, između ostalih, privremeno odložena i primena odredbe člana 24. stav 1. tač. 1, 2. i 5. tog kolektivnog ugovora, visina dodataka na platu zaposlenih u zdravstvenim ustanovama utvrđuje se u visini predviđenoj ovim ugovorom.

Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici, kao i druga lica zaposlena u zdravstvenim ustanovama, ne smeju napustiti radno mesto dok im se ne obezbedi zamena iako je njihovo radno vreme isteklo, ako bi se time narušilo obavljanje zdravstvene delatnosti i ugrozilo zdravlje pacijenata. U tom slučaju zaposleni koji radi po isteku radnog vremena ima pravo na uvećanje plate po osnovu prekovremenog rada za svaki sat tog rada.

Ako se istovremeno steknu uslovi za uvećanje plate po više osnova, plata se uvećava procentom dobijenim sabiranjem procenata uvećanja po svim osnovama.

Naknada plate

Odredbe Ugovora kojima se uređuje pravo zaposlenog u zdravstvenoj ustanovi na naknadu plate i visina naknade propisane su u skladu sa članom 114 **Zakona o radu („Sl. glasnik RS”, br. 24/2005, 61/2005 i 54/2009)**.

Zaposleni u zdravstvenoj ustanovi ima **pravo na naknadu plate, u visini prosečne plate u prethodna tri meseca.**

Navedeno pravo zaposleni ostvaruje u slučaju :

1. korišćenja godišnjeg odmora,
2. plaćenog odsustva, vojne vežbe, na poziv državnog organa i dr.,
3. odsustva za vreme državnih i verskih praznika u skladu sa zakonom,
4. prisustvovanja sednicama državnih, organa, organa uprave i lokalne samouprave, organa komore, organa upravljanja u ustanovi, organa sindikata i saveza sindikata u svojstvu člana i susretima radnika zdravstvene delatnosti,
5. stručnog osposobljavanja i usavršavanja radi potreba procesa rada,
6. prekida rada do kojeg je došlo naredbom državnih organa odnosno ustanove zbog neobezbeđivanja bezbednosti i zaštite zdravlja na radu koja je uslov daljeg obavljanja rada bez ugrožavanja života i zdravlja zaposlenih i drugih lica.

Pravo zaposlenog na naknadu plate **za vreme privremene sprečenosti za rad do 30 dana** i visina naknade uređeni su na isti način kao i članom 115. Zakona o radu.

Zaposleni ostvaruje pravo na naknadu plate za vreme privremene sprečenosti za rad do 30 dana i to:

1. najmanje u visini od 65% prosečne plate u prethodna tri meseca pre meseca u kojem je nastupila privremena sprečenost za rad, ako je sprečenost za rad prouzrokovana bolešću ili povredom van rada,
2. u visini 100% prosečne plate u prethodna tri meseca pre meseca u kojem je nastupila privremena sprečenost za rad, ako je sprečenost za rad prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću i zbog dobrovoljnog davanja organa i tkiva, izuzev dobrovoljnog davanja krvi.

Zaposleni ima pravo na naknadu za vreme korišćenja **plaćenog odsustva** u toku kalendarske godine, i to u slučajevima sklapanja braka - sedam radnih dana, sklapanje braka deteta - tri radna dana, rođenje deteta - pet radnih dana, porođaja drugog člana uže porodice - jedan radni dan, usvajanja deteta - pet radnih dana, teže bolesti člana uže porodice - sedam radnih dana, selidbe - tri radna dana, otklanjanja štetnih posledica u domaćinstvu prouzrokovanih elementarnom nepogodom ili drugom nesrećom - pet radnih dana, odlazak na služenje redovnog vojnog roka, osim civilnog služenja vojnog roka - tri radna dana, učestvovanje na takmičenjima i susretima koje organizuje sindikat - do sedam radnih dana, upućivanja na preventivno-rekreativne odmore - sedam dana, i u drugim slučajevima koji su utvrđenim kolektivnim ugovorom kod poslodavca.

Pored nabrojanih vrsta odsustva, zaposleni ima pravo na plaćeno odsustvo i zbog smrti člana uže porodice - pet radnih dana, smrti roditelja, usvojioca, brata ili sestre bračnog druga zaposlenog - dva radna dana, za svaki slučaj dobrovoljnog davanja krvi - dva radna dana, računajući i dan davanja krvi.

Članovima uže porodice smatraju se: bračni drug, deca, braća, sestre, roditelji, usvojitelj, usvojenik, staratelj i druga lica koja žive u zajedničkom porodičnom domaćinstvu sa zaposlenim.

Zaposlenom se može, na predlog specijaliste medicine rada, odobriti plaćeno odsustvo od deset radnih dana radi rehabilitacije iz medicinskih razloga, ukoliko se proces rada može organizovati bez angažovanja novog zaposlenog.

Naknada troškova

Odredbom člana 104. Ugovora precizno se utvrđuje pravo zaposlenih u zdravstvenoj ustanovi na naknadu troškova i visina troškova, a shodno članu 118. Zakona o radu.

Zaposleni ima pravo na naknadu troškova i to: za

1. **dolazak i odlazak sa rada** u visini cene prevozne karte u javnom saobraćaju, u skladu sa kolektivnim ugovorom kod poslodavca,
2. **vreme provedeno na službenom putu u zemlji**, i to za dnevnice u visini od 5% prosečne mesečne zarade po zaposlenom u privredi Republike, troškove noćenja prema priloženom računu, osim u hotelu luks kategorije, s tim što se putni troškovi prevoza priznaju u celini prema priloženom računu,
3. **za vreme provedeno na službenom putu u inostranstvu**, shodno Uredbi o naknadi troškova i otpremnini državnih službenika i nameštenika.

Zdravstvena ustanova ima pravo da umesto naknade troškova dolazak i odlazak sa rada zaposlenom obezbedi prevoz ukoliko je to za nju povoljnije (sopstveni prevoz ili nabavka mesečne karte kada postoji organizovan javni prevoz).

Poslodavac je dužan da zaposlenom obezbedi **naknadu troškova korišćenja sopstvenog automobila** u službene svrhe do iznosa 30% cene jednog litra super benzina po pređenom kilometru.

Druga primanja

U skladu sa ovim ugovorom, a shodno članu 119. Zakona o radu, poslodavac je dužan da zaposlenom isplati:

1. **otpremninu** pri odlasku u penziju najmanje u visini tri prosečne plate zaposlenog u momentu isplate, s tim što tako isplaćena otpremnina ne može biti niža od tri prosečne plate po zaposlenom kod poslodavca u momentu isplate, odnosno tri prosečne plate po zaposlenom isplaćene u Republici Srbiji prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike, ako je to za zaposlenog povoljnije,
2. **naknadu troškova pogrebnih usluga** u slučaju smrti člana uže porodice, a članovima uže porodice u slučaju smrti zaposlenog, u visini troškova pogrebnih usluga, u skladu sa propisima kojima se uređuje penzijsko-invalidsko osiguranje,
- 3) **naknadu štete zbog povrede ili profesionalnog oboljenja** u skladu sa ovim, odnosno kolektivnim ugovorom kod poslodavca.

Takođe, propisano je i pravo zaposlenima na isplatu novogodišnje nagrade u jednakom iznosu, a visina nagrade zavisi od pregovora Vlade i reprezentativnih sindikata, u postupku donošenja predloga budžeta Republike Srbije.

Pravo na prigodan poklon za Novu godinu deci zaposlenih do 15 godina starosti ostvaruje se u skladu sa odlukom direktora zdravstvene ustanove, a uz prethodno pribavljeno mišljenje sindikata.

POSLODAVAC JE DUŽAN DA ZAPOSLENOM **ISPLATI JUBILARNU NAGRADU** U IZNOSU OD:

1. 50% PROSEČNE PLATE U PRIVREDI U REPUBLICI SRBIJI - ZA 10 GODINA RADA
PROVEDENIH U RADNOM ODNOSU,

2. JEDNE PROSEČNE PLATE U PRIVREDI U REPUBLICI SRBIJI - ZA 20 GODINA RADA
PROVEDENIH U RADNOM ODNOSU,

3. JEDNE I PO PROSEČNE PLATE U PRIVREDI U REPUBLICI SRBIJI - ZA 30 GODINA RADA
PROVEDENIH U RADNOM ODNOSU,

4. DVE PROSEČNE PLATE U PRIVREDI U REPUBLICI SRBIJI - ZA 35 GODINA RADA
PROVEDENIH U RADNOM ODNOSU.

S obzirom da se solidarna pomoć dodeljuje kada se zaposleni nađe u stanju socijalne potrebe, ovim ugovorom utvrđeni su slučajevi u kojima zaposleni u zdravstvenoj ustanovi ostvaruje pravo na solidarnu pomoć.

Zaposleni u zdravstvenoj ustanovi ostvaruje **pravo na solidarnu pomoć** u slučaju:

1. duže ili teže bolesti zaposlenog ili člana njegove uže porodice (bračni i vanbračni drug, dete rođeno u braku i van braka, pastorak, usvojenik i druga lica prema kojima zaposleni ima zakonsku obavezu izdržavanja),
2. nabavke ortopedskih pomagala i aparata za rehabilitaciju zaposlenog ili člana njegove uže porodice,
3. zdravstvene rehabilitacije zaposlenog,
4. nastanka teže invalidnosti zaposlenog,
5. nabavke lekova za zaposlenog ili člana uže porodice.

Visina pomoći u toku godine, u navedenim slučajevima priznaje se na osnovu uredne dokumentacije do visine dva neoporeziva iznosa predviđena zakonom kojim se uređuje porez na dohodak građana.

Visina pomoći u slučajevima utvrđenim u tačkama 2), 3) i 5) u toku godine priznaje se ako ovo pravo nije ostvareno na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Prava sindikalnih predstavnika

U pogledu prava sindikalnih predstavnika ovim ugovorom propisano je, da je poslodavac dužan da uvećanu mesečnu platu u visini tri osnovice utvrđene za obračun i isplatu plata zaposlenih u zdravstvu isplaćuje, i to:

1. predsedniku, odnosno povereniku reprezentativnog sindikata u zdravstvenoj ustanovi,
2. predsedniku, odnosno povereniku okružnog, odnosno regionalnog, gradskog, pokrajinskog i republičkog organa sindikata, potpisnika ovog ugovora.

Navedeno pravo pripada sindikatima koji su stekli reprezentativnost, ali isto mogu steći i sindikati koji od momenta zaključenja ovog ugovora steknu reprezentativnost na nivou Republike Srbije.

Istovremeno, ovlašćeni predstavnik sindikata ima pravo na plaćeno odsustvo radi obavljanja sindikalne funkcije. Ovlašćenom predstavniku sindikata priznaje se 40 sati rada mesečno, ako njegov sindikat ima najmanje 200 članova, i po jedan sat mesečno za svakih novih 100 članova, odnosno srazmerno manje plaćenih sati za sindikate sa manje od 200 članova.

Primanja zaposlenih koja se obezbeđuju iz sopstvenih prihoda

Plate zaposlenih u zdravstvenoj ustanovi mogu da se uvećaju najviše do 30% po zaposlenom ukoliko zdravstvena ustanova ostvaruje prihode koji nisu javni prihodi u skladu sa zakonom kojim se uređuju javni prihodi i javni rashodi. Navedena mogućnost uvećanja plate stvara obavezu za poslodavca da za svaki mesec utvrdi prihode i rashode i da o tome obavesti reprezentativni sindikat. Uvećanje plate iz prihoda koje ustanova ostvaruje a koji nisu javni prihodi vrši se u skladu sa aktom o normativima i standardima rada, odnosno kvaliteta obavljenog posla.

Odredbama Ugovora propisana je **naknada za odvojeni život**. Naknadu za odvojeni život poslodavac može da obezbedi iz sopstvenih prihoda zdravstvene ustanove u slučaju kada upućuje zaposlenog na rad ili na stručno usavršavanje van mesta prebivališta njegove uže porodice i van mesta poslodavca.

Poslodavac može iz sopstvenih prihoda zdravstvene ustanove da zaposlenom **obezbedi kredit**, odnosno zajam za nabavku zimnice, ogreva i udžbenika.

Iz sopstvenih prihoda zdravstvene ustanove poslodavac može da:

1. uplati premiju zaposlenom za dobrovoljno penzijsko osiguranje,
2. uplati premiju zaposlenom za kolektivno osiguranje od posledica nezgoda i kolektivno osiguranje za slučaj težih bolesti i hirurških intervencija,
3. isplati nagradu zaposlenim ženama povodom 8. marta.